

Ευρωπαϊκή ή εθνική ατζέντα εκλογών;

Του ΔΗΜΗΤΡΗ Α. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

Στις ευρωεκλογές σε όλες τις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) υπάρχουν δύο πολιτικές ατζέντες, δηλαδή δι-ατάξεις επίδικων ζητημάτων, η επίσημη, ευρωπαϊκή ατζέντα, και η ανεπίσημη, εθνική. Η πρώτη αφορά διλήμματα πολιτικής της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, ενώ η δεύτερη πολιτικές διαμάχες εγχώριου ενδιαφέροντος σε κάθε χώρα-μέλος.

Για τους ψηφοφόρους και για τα πολιτικά κόμματα η δεύτερη ατζέντα συχνά είχε μεγαλύτερη σημασία από την πρώτη. Και τούτο διότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο φαινόταν ότι δεν είχε ουσιαστικές αρμοδιότητες, ενώ στην εσωτερική πολιτική σκηνή οι ευρωεκλογές, όταν δεν συνέπιπταν χρονικά με τις εθνικές, αποτελούσαν μια επίσημη «δημοσκοπηση» της εκλογικής επιρροής των κομμάτων στο χρονικό διάστημα μεταξύ δύο εκλογών. Οι πολίτες ψήφισαν για το ποιος θα τους εκπροσωπήσει στη διαμόρφωση λύσεων σε εξωτερικά, ευρωπαϊκά, θέματα, με τη σκέψη στραμμένη σε εσωτερικά θέματα της χώρας τους, π.χ. αντιπαραθέσεις της κυβέρνησης με την αντιπολίτευση. Πάντοτε ήταν έτσι σε όλες τις χώρες, αλλά σε εμάς τουλάχιστον, στις φετινές ευρωπαϊκές εκλογές, η απόκλιση ανάμεσα στις δύο ατζέντες είναι πολύ μεγάλη.

Αντίθετα με τις προηγούμενες ευρωεκλογές (2019), στις φετινές οι εξωτερικές και οι εσωτερικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ε.Ε. είναι πολλές και ταυτόχρο-νες. Έχουν ξεσπάσει και συνεχίζονται πόλεμοι στην εξωτερική περιφέρεια της Ευρώπης (Ουκρανία, Μέση Ανατολή). Ως προς αυτούς, αρχικά τουλάχιστον, η Ε.Ε. τήρησε ενιαία στάση (υποστήριξη Ουκρανίας και Ισραήλ) και κυρίως αναδιόρθωσε την αμυντική της πολιτική. Τον Μάρτιο του 2022 η Ε.Ε. υιοθέτησε τη «Στρατηγική Πυξίδα» για να ενισχύσει την ασφάλεια και την

άμυνά της, αφιερώνοντας μεγάλους οικονομικούς πόρους. Οι ευρωεκλογές θα ήταν μια καλή ευκαιρία ώστε η στροφή αυτή της Ε.Ε. να αποκτήσει άμεση, όχι διαμεσολαβημένη, πολιτική νομιμοποίηση από τους Ευρωπαϊούς πολίτες.

Τον Δεκέμβριο του 2019, μετά τις τελευταίες ευρωπαϊκές εκλογές, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε μια φιλόδοξη περιβαλλοντική πολιτική. Οι χώρες-μέλη της Ε.Ε. συμφώνησαν στον στόχο της κλιματικής ουδετερότητας, ο οποίος θα πρέπει να

Η διεύρυνση αφορά χώρες της γεωγραφικής γειτονιάς της Ελλάδας, η αλλαγή του τρόπου λήψης αποφάσεων στην Ε.Ε. αφορά μικρές δυνάμεις όπως η Ελλάδα, η κλιματική αλλαγή ήδη πλήττει κυρίως χώρες της Μεσογείου.

επιτευχθεί έως το 2050, ενώ εν-διαμέσως, έως το 2030, οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου θα πρέπει να μειωθούν κατά τουλάχιστον 55%. Αυτές οι επιλογές πολιτικής συνδέονται με μεταβολή του καταναλωτικού προτύπου και της καθημερινής ζωής των Ευρωπαίων. Θα έπρεπε να νομιμοποιηθούν με τις ψήφους τους. Στο μεταξύ, όμως, όχι τόσο στην Ελλάδα όσο σε άλλες χώρες, υποψήφιοι ακροδεξιών κομμάτων απορρίπτουν την ευρωπαϊκή στρατηγική για το κλίμα, ενώ πολιτικοί και από άλλες ευρωπαϊκές πολιτικές ομάδες ταντρεύονται σχετικά. Σκέπτονται τη διατήρηση πετρελαιοκίνητων αυτοκινήτων και την αντίδραση των αγροτών που θεωρούν ότι η «πράσινη μετάβαση» θα γίνει κυ-

ρίως εις βάρος τους. Οι ευρωεκλογές θα ήταν μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για τους Ευρωπαίους πολίτες να πάρουν θέση σε αυτά τα ζητήματα, με την ελπίδα ότι θα υποστήριζαν τους υποψηφίους για το Ευρωκοινοβούλιο που δεν αμφιβάλλουν για την ευρωπαϊκή στρατηγική για το κλίμα.

Η κυριότερη όμως δέσμη προβλημάτων, που κατ' εξοχήν αφορούν τους Έλληνες ψηφοφόρους στις ευρωεκλογές, ενώ δεν γίνεται καμία συζήτηση γι' αυτά, είναι η διπλή πρόκληση της μεταρρύθμισης των ευρωπαϊκών θεσμών και της διεύρυνσης της Ε.Ε. προς τις χώρες των κοντινών μας Δυτικών Βαλκανίων, καθώς και της Ουκρανίας, της Μολδαβίας και της Γεωργίας. Μόλις πριν από λίγους μήνες, τον Δεκέμβριο του 2023, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Ουκρανία και τη Μολδαβία (και την απόδοση στη Γεωργία του καθεστώτος υποψήφιας προς ένταξη χώρας, εφόσον ολοκληρώσει προ-απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις). Η επίσημη ελληνική θέση είναι θετική και μάλιστα η Ελλάδα συμμετέχει στον κύκλο επτά ευρωπαϊκών κρατών με την επωνυμία «Φίλοι των Δυτικών Βαλκανίων». Δεν είναι όμως τόσο απλό. Οι καιροί άλλαξαν. Η κλίμακα της οργάνωσης και λειτουργίας της Ε.Ε. θα μεγαλώσει. Η προοπτική της διεύρυνσης συμπίπτει με τις αμυντικές και τις περιβαλλοντικές προκλήσεις που έγιναν επιτακτικές.

Γι' αυτό συζητείται ξανά σε ευρωπαϊκά όργανα το αναπόφευκτο: η Ε.Ε. των 35 ή περισσότερων χωρών-μελών, που θα προκύψει από τη διεύρυνση, δεν θα μπορεί να λαμβάνει αποφάσεις με τις διαδικασίες ομοφωνίας μεταξύ των χωρών-μελών που ισχύουν ακόμη σε κρίσιμους τομείς πολιτικής. Η δυνατότητα άσκησης εθνικού βέτο στη λήψη αποφάσεων, που ήδη έχει περισταλεί, θα πρέπει να καμφθεί

ακόμη περισσότερο. Αλλιώς, παρά τις πολλές και ταυτόχρονες προκλήσεις που αντιμετωπίζει, η Ε.Ε. θα μετασχηματιστεί σε κάτι που θα μοιάζει με την προπολεμική Κοινωνία των Εθνών. Όσο οι προκλήσεις γίνονται πιο επιτακτικές, τόσο περισσότερο θα παραλύει. Οι μικρότερες και λιγότερο ισχυρές χώρες-μέλη, όπως η Ελλάδα, δεν συμφωνούν με την εισαγωγή νέων κανόνων ήλειοψηφίας, αντι ομοφωνίας, στη λήψη των αποφάσεων. Θεωρούν ότι θα χάσουν ένα βασικό «όπλο» στις ενδοκοινοτικές διαπραγματεύσεις τους με τις πολύ ισχυρές χώρες-μέλη. Και μόνο ότι μπορούν να απειλήσουν ότι θα ασκήσουν βέτο, τις κάνει, ανάλογα με την περίπτωση, υπολογισίμους παίκτες. Το ίδιο «όπλο» έχουν όμως χρησιμοποιήσει και χώρες-μέλη με πολύ ελλειμματικό δημοκρατικό πολιτεύμα (π.χ. Ουγγαρία) ή θα μπορούσαν στο αργότερο μέλλον να χρησιμοποιήσουν νέες χώρες-μέλη με φιλο-ρωσικό προφίλ (π.χ. Σερβία).

Συνοπτικά, η ατζέντα των ευρωπαϊκών εκλογών είναι η ατζέντα του άμεσου μέλλοντος της Ευρώπης, αλλά και της Ελλάδας. Η διεύρυνση αφορά χώρες της γεωγραφικής γειτονιάς της Ελλάδας, η αλλαγή του τρόπου λήψης αποφάσεων στην Ε.Ε. αφορά μικρές δυνάμεις όπως η Ελλάδα, οι πόλεμοι έχουν ξεσπάσει σε περιοχές που απέχουν ελάχιστα ώρες με το αεροπλάνο από την Ελλάδα και η κλιματική αλλαγή ήδη πλήττει κυρίως χώρες της Μεσογείου όπως η Ελλάδα. Εντούτοις, η ευρωπαϊκή πολιτική για όλα αυτά τα ανοικτά ζητήματα, δυστυχώς, δεν αποτελεί μέρος της ατζέντας των ευρωεκλογών ούτε στην Ελλάδα ούτε σε πολλές άλλες χώρες.

Ο κ. Δημήτρης Α. Σωτηρόπουλος είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών και κύριος ερευνητής του [ELIAMEP](http://www.eliamep.gr).